

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР ТА ЇЇ ПОСТІЙНИХ КОМІСІЙ

Ночовний О.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

У статті йдеться про становлення і діяльність Верховної Ради Української РСР та її постійних комісій. Автор визначив і охарактеризував етапи законотворчості українського парламенту. Доведено, що з кожним скликанням Верховної Ради кількість галузевих постійних комісій збільшувалась, а коло питань, якими вони відали, розширювалось.

Ключові слова: Українська РСР, Верховна Рада, постійні комісії, скликання, сесія, закон.

Постановка проблеми. Писати про функціонування радянських органів влади досить важко, адже всі вони були під безпосереднім впливом комуністичної партії, а розподіл владних структур на партійні та державні був суто номінальним. У даному контексті питання самостійного прийняття рішень, скажімо Верховною Радою чи Радою Міністрів, навіть не стоїть. Проте, якщо поглянути на функціонування того ж законодавчого органу, то парламентська процедура дотримувалась, а постанови чи розпорядження, які надходили з кабінетів ЦК, перед тим, як отримати силу закону, розглядалися на засіданнях постійних комісій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями діяльності Верховної Ради та її допоміжних органів у республіках Радянського Союзу займалися свого часу І. Беспалий, С. Дробязко, І. Доленко, О. Зінов'єв, Д. Златопольський, М. Кириченко, О. Кліманов, Л. Кривенко, О. Кутафін, О. Махненко, С. Новіков, Г. Рябошапко, Е. Сариев, К. Федоров, І. Шишлов та ін. Побіжно дану тематику згадують сучасні автори, серед яких О. Анохін, В. Гончаренко, В. Даниленко, В. Єрмолаєв.

Мета статті. Метою публікації є визначення етапів становлення і діяльності Верховної Ради України та її постійних комісій у радянську добу. Основними критеріями класифікації визначаємо: продуктивність законодавчої діяльності Верховної Ради, динаміку постійних комісій, кількість і значущість прийнятих законів.

Хронологічні межі дослідження припадають на 1938–1990 рр. Нижня межа обумовлена утворенням Верховної Ради УРСР першого скликання. Верхня межа – утворенням останнього (одинадцятого) радянського скликання.

Постійні комісії обиралися на першому засіданні Верховної Ради нового скликання із складу депутатів на строк повноважень законодавчого органу. Вони були покликані всебічно вивчати і попередньо готувати питання на розгляд Верховної Ради, сприяти проведенню в життя законів і постанов, прийнятих Верховною Радою Української РСР, здійснювати від її імені систематичний контроль за діяльністю міністерств і відомств республіки.

У процесі становлення і діяльності як Верховної Ради, так і її постійних комісій можна виділити такі етапи:

1. **1938–1957 рр.** – етап пасивної діяльності.

Початкова дата взята не випадково, адже саме в цьому році було обрано Верховну Раду першого скликання (1938–1947 рр.), котра зі складу своїх депутатів утворила три постійні комісії: мандатну, законодавчих передбачень і бюджетну. Відмітимо, що діяльність Верховної Ради дебютного скликання не обмежилася чотирма роками, як було про-

писано в Конституції 1937 р., адже збіглася у часі із Другою світовою війною. У роки війни, в червні 1943 р. було прийнято Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про відстрочку виборів до Верховної Ради Української РСР», згідно з яким вибори відкладалися на рік. Але тільки 26 листопада 1946 р. було прийнято інший Указ Президії «Про проведення виборів до Верховної Ради Української РСР» [13, с. 61].

За дев'ятнадцять років діяльності українського парламенту говорити про активну діяльність останнього не доводиться. Перші закони Верховна Рада прийняла лише через рік після її утворення 25–28 липня 1939 р. Це були закони – про державний бюджет УРСР на 1939 р., про виконання державного бюджету УРСР 1937 р., про затвердження «Положення про вибори в обласні, районні, міські, сільські і селищні Ради депутатів трудящих УРСР». Також було прийнято зміни і доповнення до Конституції УРСР у зв'язку з утворенням Сумської, Кіровоградської та Запорізької областей, обрано Верховний Суд УРСР, затверджено укази Президії та ін. Третя сесія Верховної Ради першого скликання ухвалила Закон «Про прийняття Західної України до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки». Останні передвоєнні сесії Верховної Ради прийняли закони про державний бюджет на 1940 і 1941 рр., про затвердження указів Президії Верховної Ради, постанови про затвердження окремих указів – про утворення наркомату Державного контролю УРСР, про поділ НКВС УРСР на НКВС УРСР і НКДБ УРСР, про внесення змін у Кодекс законів про родину та ін.

У роки війни продовжувала діяти лише Президія Верховної Ради. Серед її найважливіших указів – про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про родину, опіку, подружжя і про акти громадянського стану, про призначення П.Г. Тичини наркомом освіти УРСР (1943 р.), про призначення М.С. Хрущова Головою РНК УРСР (1944 р.), О.Є. Корнійчука – наркомом закордонних справ (1944 р.) [11, с. 254–255].

1 лютого 1944 р. Верховна Рада СРСР прийняла закони, за якими Українській та Білоруській РСР надавалися повноваження у галузі зовнішніх відносин і створенні військових формувань. У зв'язку з цим Наркомат іноземних справ і Наркомат оборони із загальносоюзних були реорганізовані в союзно-республіканські [21, с. 12]. Отримавши відповідні повноваження у галузі міжнародних відносин, Верховна Рада другого скликання (1947–1951 рр.) на першому засіданні утворила нову Комісію у закордонних справах. Упродовж наступних десяти років кількість постійних комісій (4) була сталою, аж поки у 1957 р. до вже існуючих не додалися ще чотири.

Законотворча діяльність Верховної Ради у повоєнний період не відзначалася продуктивністю, що призначало її конституйційний статус як законодавчого органу. Крім затвердження державного бюджету УРСР та звіту про його виконання, Верховна Рада другого скликання прийняла Закон про затвердження указів Президії від 21 листопада 1949 р. «Про державний герб Української РСР», «Про державний прапор Української РСР», внесення змін до Конституції УРСР. З найбільш значних законодавчих актів, прийнятих Президією Верховної Ради УРСР другого та третього скликань, слід виділити прийняте 12 грудня 1950 р. «Положення про вибори до Верховної Ради Української РСР», яке містило загальні засади виборчої системи, визначало порядок складання списків виборців, встановлення виборчих округів і дільниць, унормовувало порядок виставлення кандидатів у депутати, порядок голосування, визначення результатів виборців тощо.

На законодавчу діяльність Верховної Ради УРСР вплинули позитивні зміни, які відбувались у державному й суспільному житті СРСР і УРСР, пов'язані з хрущовською «відлигою». Розширилась територія України за рахунок включення до її складу Кримської області, розширювалась її компетенція щодо адміністративно-територіального устрою республіки, в державному плануванні та фінансуванні господарства [11, с. 256].

Наголосимо на тому, що до виступу М. Хрущова на XX з'їзді КПРС (лютий 1956 р.) про постійні комісії майже ніде не йшлося. Принаймні ми не знаходимо тому підтвердження. Нажаль, матеріали постійних комісій Верховної Ради УРСР першого скликання, крім Бюджетної комісії, не збереглися. Робота постійних комісій законодавчих передбачень та у закордонних справах Верховної Ради другого та третього скликань (1947-1955 рр.) не документувались, крім Бюджетної комісії, а також Мандатної комісії, діяльність якої відбита у стенограмах сесій Верховної Ради УРСР.

2. 1957–1966 рр. – етап активізації роботи Верховної Ради та її комісій.

Найактивніша законотворча робота Верховної Ради УРСР припадає на 1959-1966 рр., тобто на її п'яте і шосте скликання – час хрущовських нововведень і змін. За цей час Верховною Радою було прийнято понад 200 законодавчих актів. Вони відобразили основні напрямки її законотворення: законодавче забезпечення змін у системі органів державного управління, нормативне регулювання правового статусу місцевих Рад, розробка і прийняття нових кодексів, удосконалення законотворчого процесу [11, с. 258].

Робота постійних комісій поживилася із прийняттям Постанови ЦК КПРС від 22 січня 1957 р. «Про поліпшення діяльності Рад депутатів трудящих і посилення їх зв'язків з масами» [14, с. 396]. У березні того ж року Верховна Рада України утворила нові комісії: по промисловості і транспорту; по сільському господарству; по освіті і культурі; по охороні здоров'я і соціальному забезпеченню [18, с. 2-3]. Збільшення кількості постійних комісій було зумовлено втіленням у життя намічених М. Хрущовим реформ. Відмітимо також, що утворення галузевих комісій стало можливим після розширення прав республіканських міністерств. Ще в квітні 1956 р. Президія Верховної Ради СРСР прийняла рішення про зменшення числа союзних (з 30 до 20) та союзно-республіканських (з 21 до 13) міністерств [2, с. 34].

У лютому 1957 р. було відновлено положення Конституції СРСР 1924 р. про віднесення до вида-

ння союзних республік законодавства про їх судострой, про прийняття Цивільного, Кримінального та Процесуального кодексів. Усе це створювало нові можливості і напрями законодавчої діяльності Верховної Ради УРСР [11, с. 256-257].

З середини 1950-х років кодифікація законодавства стала важливим напрямком законотворчості Верховної Ради України. Президія Верховної Ради УРСР у травні 1956 р. постановила: «у зв'язку з тим, що кодекси законів УРСР у діючій редакції містять в собі ряд застарілих положень і зважаючи на виключну важливість впорядкування і дальшого вдосконалення законодавства УРСР, вважати за необхідне, у першу чергу, переглянути такі кодекси законів УРСР як кримінальний, кримінально-процесуальний, цивільний, цивільно-процесуальний і Кодекс законів про працю та внести до них необхідні зміни» [22, с. 7]. Відповідальність у справі приведення республіканського законодавства у відповідність із союзним покладалася на Міністерство юстиції УРСР. Про хід роботи по перегляду кодексів законів УРСР систематично йшлося на засіданнях Комісії законодавчих передбачень Верховної Ради. Окрім депутатів-членів згаданої комісії, до підготовки актів, що кодифікувалися, були залучені вчені юристи, спеціалісти народного господарства, працівники правоохоронних органів, трудящі, на обговорення яких виносилися проекти підготовлених законів. У підсумку, Верховна Рада прийняла Закон про судострой УРСР (1959 р.), Кримінальний кодекс Української РСР (1960 р.) (обидва набрали чинності з 1 квітня 1961 р.), Цивільний та Цивільно-процесуальний кодекси УРСР (1963 р.; набрали чинності з 1 січня 1964 р.) була прийнята низка принципово важливих нормативних актів майже з усіх інших галузей законодавства [11, с. 257].

На позачерговому XXI з'їзді КПРС (27 січня – 5 лютого 1959 р.) відмічалось, що утворення галузевих комісій позитивно позначилось на всій діяльності Верховних Рад союзних республік [10, с. 5-6]. У квітні 1959 р. новообрана Верховна Рада п'ятого скликання утворила ще одну постійну комісію – по торгівлі і громадському харчуванню [19, с. 1].

Програма КПРС, прийнята на XXII з'їзді КПРС (17-31 жовтня 1961 р.), чітко визначала, що кожен депутат має брати активну участь у державній діяльності та виконувати відповідну роботу. З метою покращення роботи законодавчих органів і посилення контролю над виконавчими органами слід практикувати періодичне звільнення депутатів від службових обов'язків для роботи в комісіях [17, с. 103].

На першій сесії Верховної Ради 11 квітня 1963 р. кількість постійних комісій і депутатів у них збільшилася. У порівнянні із попереднім скликанням їх чисельність зросла майже удвічі (з 9 до 16), а персональний склад розширився. Якщо у 1959 р. із 457 депутатів парламенту у комісіях було 129 чоловік або 28% до загальної кількості, то у 1963 р. із 467 – 286 або 61%.

Про постійні комісії згадував у своїх доповідях Л. Брежнев. Так, на XXIII з'їзді КПРС (29 березня – 8 квітня 1966 р.) він наголошував, що запорукою успішного виконання завдань, намічених Центральним Комітетом і умічених в Програмі КПРС, є активізація роботи постійних комісій. До того ж Генеральний секретар закликав до утворення нових постійних комісій Верховної Ради СРСР та Верховних Рад союзних республік [1, с. 92]. Це мало б сприяти більш активній діяльності народних депутатів.

Уперше визначення основних засад і правового статусу постійних комісій було дано у Положенні про постійні комісії Верховної Ради Української РСР, прийнятому 29 червня 1966 р. на дев'ятій сесії Верховної Ради Української РСР шостого скликання (1963-1967 рр.). Цей акт містив у собі завдання, права і обов'язки постійних комісій, форми та методи їх організаційної діяльності [15, с. 283-286].

Отже, упродовж 1938-1956 р. постійні комісії були фактично бездіяльними, адже й сама Верховна Рада в цей період не виділялася активністю. Окрім того, не було нормативно-правового акту, який би визначав основи діяльності і повноваження комісій. Із початком хрущовських реформ увага до Рад усіх рівнів та їхніх допоміжних органів зросла. Як наслідок збільшилася кількість постійних комісій парламенту за рахунок утворення галузевих.

XXIII з'їзд КПРС поставив перед Верховними Радами республік завдання: введення у практику доповідей Ради Міністрів на сесіях Верховної Ради; винесення на всенародне обговорення найважливіших законопроектів; посилення роботи по розвитку радянського законодавства; здійснення Верховною Радою перевірки виконання законів; винесення на розгляд сесій ширшого кола питань, які можуть бути успішно розв'язані на основі значної активізації роботи депутатів і подальшого вдосконалення її організаційних форм.

Необхідність посилення контролю Рад та їхніх постійних комісій за діяльністю виконавчих органів у господарському та культурному будівництві ставилося одним з головних напрямків підвищення ролі Рад. Постійні комісії мали б забезпечити безперервний контроль Верховної Ради за діяльністю міністерств і відомств республіки, які у період між сесіями парламенту знаходилися під контролем депутатів.

Посилення контролю Верховної Ради України за підзвітними їй органами пов'язували також із значним збільшенням кількості постійних комісій, які своє діяльність охоплювали найрізноманітніші галузі. Саме різноманітність розв'язуваних постійними комісіями питань потребували якісного поліпшення організації їхньої роботи і визначення правового становища як постійно діючих повноважних органів Верховної Ради [23, арк. 3-4].

3. 1966-1978 рр. – етап подальшої кодифікації законів УРСР.

Початком нового етапу став 1966 р., коли було прийнято Положення про постійні комісії Верховної Ради Української РСР. Проект цього документу розробили у Відділі по питаннях роботи Рад при Президії Верховної Ради УРСР. 18 січня 1966 р. проект для ознайомлення було надіслано головам усіх комісій, відповідальним працівникам апарату Президії Верховної Ради, науковим та навчальним установам.

Уже через рік позитивний вплив Положення 1966 р. на якість роботи комісій відмічали у Відділі по роботі постійних комісій. Завідуючий відділом І. Доленко підкреслював, що роль комісій значно зросла, а працювати стало набагато легше [24, с. 9]. Б. Гришаєв також наголошував на покращенні роботи комісій та активізації депутатів, але про те, що усі депутати активно працюють мова не йшла [24, с. 16].

Тенденція до утворення нових комісій була продовжена у 1968 р., коли у липні обрали Комісію по охороні природи [3, с. 334], а в грудні – Комісію у справах молоді [4, с. 621]. Упродовж трьох років до 1971 р. у Верховній Раді одночасно діяло найбіль-

ше комісій за усі роки – 19, адже у наступні три скликання (1971-1980 рр.) обиралося по 17 комісій.

У 1969-1972 рр. Верховною Радою та її допоміжними органами було розроблено і прийнято ряд важливих законодавчих актів: у травні 1971 р. Президія прийняла постанову «Про структуру Верховного Суду Української РСР», четверта сесія Верховної Ради восьмого скликання – постанову «Про стан використання земель і додержання земельного законодавства УРСР». Була закінчена робота і прийняті парламентом: у червні 1969 р. – Кодекс про шлюб і сім'ю; у липні 1070 р. – Земельний кодекс, у грудні того ж року – Кодекс законів про працю; у червні 1972 р. – Водний кодекс [11, с. 258-259]. Кодифікація перетворилася на постійну частину законодавчої діяльності Верховної Ради УРСР та її комісій.

Уперше за 40 років існування Верховної Ради і постійних комісій у її складі, останні отримали закріплення у основному законі республіки. Конституція УРСР 1978 р. містила 112-ту статтю, у якій вказувалося, що «Верховна Рада Української РСР обирає з числа народних депутатів Української РСР постійні комісії для ведення законопроектної роботи, попереднього розгляду і підготовки питань, що належать до відання Верховної Ради Української РСР, а також для сприяння проведенню в життя законів Української РСР та інших рішень, прийнятих Верховною Радою Української РСР, контролю за діяльністю державних органів і організацій» [9, с. 112].

Конституція 1978 р. зобов'язувала всі державні органи, громадські організації і службових осіб виконувати вимоги комісій та надавати їм необхідні матеріали. Рекомендації комісії розглядалися державними органами, а інформація про вжиті заходи обов'язково надсилалася до комісій. Таким чином, постійні комісії отримали право широкого контролю за діяльністю Ради Міністрів та інших державних установ і організацій.

4. 1978-1990 рр. – етап удосконалення законопроектної роботи Верховної Ради та її допоміжних органів.

Прийняття нових Конституцій СРСР і УРСР дало поштовх до поживлення законодавчої діяльності Верховної Ради УРСР, поклато початок оновленню законодавства. 19 липня 1978 р. Президія прийняла постанову про приведення законодавства УРСР у відповідність з Конституціями СРСР і УРСР, а навесні 1979 р. – постанову про її виконання [5, с. 71]. Вона зобов'язувала міністерства і відомства республіки «забезпечити підготовку в установлені строки і на належному рівні законопроектів і пропозицій про приведення чинних законодавчих актів УРСР» у відповідність з Конституціями. Постанова доручала відділам Президії ширше залучати до розробки законопроектів учених-юристів, викладачів вищих навчальних закладів, досвідчених спеціалістів міністерств.

В умовах піку брежньєвського «застою» законодавчому органу нав'язувались непритаманні йому функції. Президія Верховної Ради УРСР неодноразово приймала постанови про подальше поліпшення ідеологічної, політико-виховної роботи «в світлі рішень» пленумів ЦК КПРС і ЦК КП України, з'їздів КПРС, відповідних постанов Президії Верховної Ради СРСР. За існуючої практики поряд денний Верховної Ради УРСР, державний бюджет і плани економічного і соціального розвитку, кандидатури керівників органів державної влади і управління спочатку вирішувались або погоджувались в ЦК КПУ. Партійне керівництво весь час

«опікувалось» роботою вищого законодавчого органу СРСР та республік. Як наслідок – корпоративні норми, закріплені в Статуті КПРС, рішеннях партії, виявились вище норм, закріплених у Конституції УРСР, інших законах, прийнятих Верховною Радою УРСР [11, с. 260-261].

Першим повноправним скликанням парламенту, яке діяло на основі нової конституції, стало десяте (1980-1985 рр.). Нагадаємо, що повноваження депутатів Верховної Ради, обраних у 1975 р., становили чотири роки і мали б закінчитися у 1979 р., але за основним законом 1978 р. цей строк збільшився до п'яти, тому було прийнято рішення продовжити роботу законодавчого органу ще на рік.

25 березня 1980 р. Верховна Рада утворила таку ж кількість постійних комісій, як і п'ять років тому – 17. Але не обійшлося без нововведень. Питання легкої, харчової і місцевої промисловості було об'єднано в межах однієї комісії (раніше окремо діяла Комісія по місцевій промисловості). Комісія по будівництву стала опікуватися ще й промисловістю будівельних матеріалів. Деякі змінили назви, але не сферу діяльності, Комісія по житлово-комунальному господарству і побутовому обслуговуванню і Комісія по охороні природи і раціональному використанню природних ресурсів. Обрано нову Комісію у питаннях праці і побуту жінок, охорони материнства і дитинства [6, с. 280-282]. У 1982 р. до даного переліку додалася Комісія по енергетиці [7, с. 819]. Із цього часу кількість депутатських комісій і сфера їх повноважень залишилася незмінною до проголошення Україною незалежності.

На березневій сесії було прийнято два важливі акти: Положення «Про постійні комісії Верховної Ради Української РСР» [16, с. 301-309] та «Регламент Верховної Ради Української РСР» [20, с. 292-293]. Вони визначали функції, повноваження і порядок роботи депутатських комісій. Ці законодавчі акти узагальнювали попередній досвід створення і діяльності постійних комісій Верховної Ради УРСР, забезпечення нормального функціонування законодавчого органу влади [11, с. 242].

Результатом узагальнення законодавства України стала в цей час розробка і видання Зводу законів Української РСР, яка здійснювалась на підставі постанов ЦК КП України, Президії Верховної Ради УРСР і Ради Міністрів УРСР. Він був виданий як офіційне видання Президії Верховної Ради УРСР. Тим самим було зроблено важливий крок до вищої систематизації законодавства в Україні.

Верховна Рада УРСР десятого скликання прийняла також важливі законодавчі акти про охорону атмосферного повітря та про охорону і використання тваринного світу (1980 р.), Житловий кодекс УРСР (1983 р.). Після прийняття 13 жовтня 1980 р. Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні порушення, в Україні на базі Основ був розроблений і прийнятий Верховною Радою Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення. Водночас, Президія Верховної Ради УРСР внесла важливі зміни і доповнення у

раніше прийняті кодекси – Кодекс УРСР про надра, у Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси, до Водного кодексу УРСР, Кодексу про шлюб і сім'ю та ін. [11, с. 262].

У березні 1985 р. на першій сесії одинадцятого скликання до 18 постійних комісій Верховна Рада обрала 550 депутатів, тобто близько 85% їх загальної кількості. Деякі комісії вкотре змінили свої назви. Так, Комісія по легкій, харчовій і місцевій промисловості стала Комісією по товарах народного споживання, Комісія по сільському господарству – Комісією по агропромислому комплексу. Окремо діяла Комісія по промисловості. Знову об'єднано у межах однієї комісії питання освіти і культури. Натомість до науки додалася ще і техніка, утворивши відповідну комісію [8, с. 372-406].

Ми не беремо до уваги Верховну Раду і постійні комісії, обрані у 1990 р. Перші місяці роботи парламенту нового скликання припали на час, коли більшість радянських республік висловили бажання суверенного майбутнього. Через чотири місяці депутати цього ж скликання проголосували за Декларацію про державний суверенітет, а через рік – за Декларацію про державну незалежність. 26 серпня 1991 р. Президія Верховної Ради України видала указ «Про тимчасове припинення діяльності Компартії України», а 30 серпня – указ «Про заборону діяльності Компартії України».

Слід зауважити, що навіть березневі вибори 1990 р. до Верховної Ради і місцевих органів влади відрізнялися від вже традиційних попередніх. Депутатський корпус значно оновився. Переважну більшість депутатських місць здобули представники державного і партійного апарату, господарчі керівники різного рангу. Серед депутатів Верховної Ради УРСР не було жодного рядового колгоспника, вкрай обмаль робітників, лише 13 жінок і 5 комсомольців. Ось як про це доповідав В. Івашко на пленумі ЦК КПУ 3 квітня 1990 р.: «Новообраний склад Верховної Ради УРСР далеко не відповідає соціальному складу населення республіки» [12, с. 84-85].

Таким чином, упродовж існування вищого органу державної влади радянської України можна виділити етапи, яким були притаманні певні риси. Український парламент за доби пізнього сталінізму і перші роки правління Хрущова приймав рішення з обмеженого кола питань, що стосувалися переважно бюджету та планів народного господарства. У наступні роки сфера повноважень Верховної Ради і, особливо, її постійно діючих комісій значно розширилася. Законодавчий орган за рахунок діяльності своїх комісій окрім законотворчих функцій, отримав ще й контролюючі. У першу чергу, контроль здійснювався над органами виконавчої влади (міністерствами і відомствами) та місцевими Радами депутатів. Незважаючи на те, що Верховна Рада за Конституціями і 1937, і 1978 рр. вважалася єдиним законодавчим органом республіки, вона була повністю підконтрольна ЦК КПУ (КПРС), що, зрештою, обмежувало її право законодавчої ініціативи.

Список літератури:

1. XXIII съезд Коммунистической партии Советского Союза (29 марта – 8 апреля 1966 г.). Стенографический отчет. – Т.1. – М.: Госполитиздат, 1966. – 672 с.
2. Баран В.К. Україна після Сталіна: Нарис історії 1953-1965 рр. / В.К. Баран. – Львів: МП «Свобода», 1992. – 123 с.
3. Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1968. – № 28. – С. 334.
4. Там само. – 1968. – № 52. – С. 620.
5. Там само. – 1969. – № 7. – С. 71.
6. Там само. – 1980. – № 15. – С. 256-284.

7. Там само. – 1982. – № 50. – С. 819.
8. Там само. – 1985. – № 15. – С. 372-406.
9. Гончаренко В. Верховна Рада УРСР за Конституцією УРСР 1978 р. / В. Гончаренко // Вісник академії правових наук України. – 2008. – № 1. – С. 111-119.
10. Доленко І.П. Постійні комісії Верховної Ради Української РСР / І.П. Доленко. – К.: Політвидав України, 1972. – 87 с.
11. Єрмолаєв В.М. Історія вищих представницьких органів влади в Україні: навч. посібник для студентів вузів / В.М. Єрмолаєв. – Х.: Право, 2007. – 278 с.
12. Курносів Ю.О. Проблеми перебудови в Українській РСР / Ю.О. Курносів // УІЖ. – 1990. – № 7. – С. 78-86.
13. Латыш Ю.В. Украина в годы послевоенного восстановления (1944-1953): учеб. пособие для студ. гуманит. фак. / Ю.В. Латыш. – К.: Логос, 2011. – 204 с.
14. Очерки истории Харьковской областной партийной организации / Петр Григорьевич Баськов, Сергей Зиновьевич Голиков, Евгений Владимирович Дягилев. – Харків: Прапор, 1980. – 527 с.
15. Положення про постійні комісії Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1966. – № 25. – С. 283-286.
16. Положення про постійні комісії Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1980. – № 15. – С. 301-309.
17. Программа Коммунистической партии Советского Союза. – М.: Госполитиздат, 1961. – 144 с.
18. Радянська Україна. – 1957. – № 65. – С. 2-3.
19. Там само. – 1959. – № 89. – С. 1.
20. Регламент Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1980. – № 15. – С. 287-301.
21. Синельникова Р.Д. Українська РСР – суверенна держава в складі СРСР (До 50-річчя утворення СРСР) / Р.Д. Синельникова. – К., 1972. – 16 с.
22. ЦДАВО України, ф. 1, оп. 22, спр. 1, 127 арк.
23. Там само, спр. 61, 142 арк.
24. ЦДАГО України, ф. 281, оп. 5, спр. 22, 111 арк.

Ночовный ОВ.

Полтавский национальный педагогический университет имени В.Г. Короленко,
Полтавский краеведческий музей имени Василия Кричевского

ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЕРХОВНОЙ РАДЫ УКРАИНСКОЙ ССР И ЕЕ ПОСТОЯННЫХ КОМИССИЙ

Аннотация

В статье идет речь о становлении и деятельности Верховной Рады Украинской ССР и ее постоянных комиссиях. Автор выделил и охарактеризовал этапы законотворчества украинского парламента. Доказано, что с каждым созывом Верховной Рады количество отраслевых постоянных комиссий увеличивалось, а круг вопросов, которые они рассматривали, расширялся.

Ключевые слова: Украинская ССР, Верховная Рада, постоянные комиссии, созыв, сессия, закон.

Nochovny O.V.

Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko,
Poltava Museum of Local Lore named after Vasily Krichevsky

STAGES OF BECOMING AND ACTIVITY OF VERKHOVNA RADA OF THE UKRAINIAN SSR AND PERMANENT COMMISSIONS

Summary

The article focuses on the formation and activity of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR and permanent committees. The author has identified and described the stages of lawmaking Ukrainian parliament. Was proved, that every convocation of the Verkhovna Rada number of the permanent committees increased, and the range of issues that they were in charge, extended.

Keywords: Ukrainian SSR, Verkhovna Rada, permanent committees, convocation, session, law.